

Even uw aandacht...

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.
Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het
mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.
Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige
toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van
boekjes voor opvoering beslist.*

Veel leesplezier!

KLAPROZEN

Een dubbel-monoloog

1880
door

Marc Smet

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2014
Nr.2736

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste TWEE tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel
www.sabam.be

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aanvraagformulier dat, degelijk ingevuld, minstens vier weken de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. moet worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

Stichting Bredero Auteursrechtenbureau
Valeriaanstraat 13
1562 RP Krommenie
www.stichtingbredero.nl

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *KLAPROZEN* op te voeren moet de naam van auteur *MARC SMET* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.
De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/2002/0220/024
ISBN- 978- 90-385-07712

© 2002 Toneelfonds J. Janssens/Marc Smet
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

PERSONAGES

(1 dame – 1 heer)

DOWN :

GERTJE :

I DON'T LET YOU DOWN :

RIA :

ALGEMENE INLEIDING

“ KLAPROZEN “ zouden we een” dubbel – monoloog “ kunnen noemen. Het is een volavondproductie die bestaat uit twee delen, uit twee éénakters die bij mekaar aansluiten, uit twee monologen.

De eerste “ monoloog “ is “ DOWN ? “

Het vertelt het verhaal van een man, Gert of "Gertje voor de vrienden " die het “ Syndroom van Down “ heeft of misschien eerder een “ mongooltje “ is. Het is niet evident een dergelijke " rol " te spelen; het is een grote uitdaging.

Het stuk neemt ons mee in de “ gedachtenwereld “ van deze man.

De leeftijd van de acteur is van ondergeschikt belang. De “gelooftwaardigheid “ komt hier geenszins uit het uitzicht of het voorkomen van de acteur maar wel uit de manier waarop deze tekst wordt gebracht.

De tweede monoloog is “ I DON'T LET YOU DOWN. “

De interpretatie van de titel kan op verschillende manieren gebeuren.

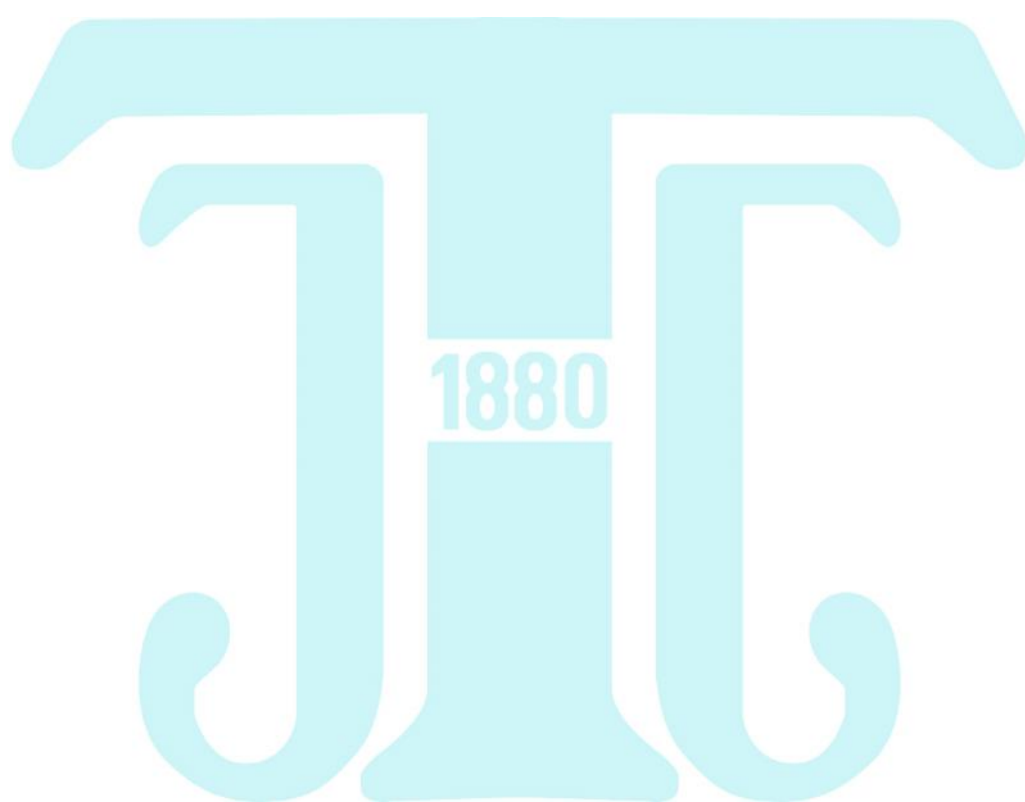
Hier zien we het levensverhaal van de moeder, Ria, vanuit het standpunt van de moeder.

Uiteraard zijn er verschillende raakvlakken tussen beide monologen.

Alhoewel het in eerste instantie de bedoeling is dat “ KLAPROZEN” als een volavondproductie wordt gebracht, toch kunnen beide monologen als afzonderlijke éénakters worden gebracht.

Dus voor groepen die op zoek zijn naar één enkele éénakter...

Toch zouden we het op prijs stellen dat in dit geval verwezen wordt naar het bestaan van het tweede luik en naar het feit dat het een onderdeel is van de volavondproductie “ KLAPROZEN “.

INLEIDING BIJ “DOWN”

“DOWN ? “ vertelt het verhaal van een man, Gert of " Gertje voor de vrienden ", die het “ Syndroom van Down “ heeft of misschien eerder een “ mongooltje “ is. Het is niet evident een dergelijke " rol " te spelen; het is een grote uitdaging.

Het stuk neemt ons mee in de “ gedachtenwereld “ van deze man.

De leeftijd van de acteur is van ondergeschikt belang.

De “ geloofwaardigheid “ komt geenszins uit het uitzicht of het voorkomen van de acteur, maar wel uit de manier waarop deze tekst wordt gebracht.

Dus zeker géén “ pseudo- imitatie kinderstemmetje “ of “ halve brabbeltaal “. Wij zouden opteren voor een zo natuurlijk mogelijke zeggingswijze.

Uiteraard kan er een discussie zijn over het feit of alles nu al dan niet kan. Uiteraard.

Het opzet is dan ook vooral om het publiek mee te nemen in de “ gedachtenwereld “ van deze man.

De taal waarvoor werd geopteerd is zeker en vast eenvoudig, naïef soms, maar ook eerlijk, spontaan, cynisch en lief.

Met het decor kan men alle kanten uit.

Men “ kan “ in zwarte doeken spelen met midden achter een groot wit raamwerk van een venster, zonder glas.

Grote kleurrijke posters van “ mongooltjes “ kunnen bijdragen tot de speciale sfeer, de kleurrijke sfeer, tot een sfeer die zeker niet “ down “ is.

Een aantal her en der geplaatste zetstukken waarop men kan staan, zitten, liggen...

Een aantal kleine accenten (kleuren, afbeeldingen...) die verwijzen naar het bestaan van “ klaprozen “.

DOWN

(Als het doek open gaat weerklinkt er muziek. Het zijn fragmenten of flarden uit het " slaapliedje " van Jan Dewilde.(bv. "... Als ik kon, ik knuffelde je weerom in mijn buik...") " Gertje " speelt met een basketbal. Hij " botst " ermee, heel onbeholpen maar met veel enthousiasme.)

GERTJE : Ik ben aan 't oefenen. Botsen met de bal. Ik kan het al heel goed.

Maar mijn broer... amai... die kan het nog veel beter.

Hij zegt dat ik goed moet trainen: eerst leren "botsen ", zegt hij.

En daarna kan ik pas leren basketten.

Mijn broer heet Koen. Hij is veel ouder dan ik. En veel groter.

Hij speelde basket. In een club. Een echte club.

Mijn broer zegt dat ze in Amerika de beste basketters hebben.

" Sjakkatak Oneal " of zoiets, dat is de beste van de beste, zegt hij.

" Sjakkatak Oneal " .

Ik heb die eens gezien op tv.... amai!

Mijn broer zegt dat die zo dik is als Jean-Luc Dehaene, maar veel rapper zegt hij.

Jean-Luc Dehaene die ken ik niet. Dat zal ook wel een basketter zijn.

Die speelt bij Vilvoorde zegt mijn broer maar soms versta ik hem niet.

Hij wil soms grappig doen maar hij is altijd de enige die lacht.

Mijn papa zegt dat ik het " Syndroom van Down " heb.

Maar mijn mama zegt dat ik haar " mongooltje " ben, " haar liefste mongooltje".

" Dat is niet moeilijk " zegt onze Koen dan " want ze heeft er maar één " .

En dan moet hij weer lachen dat de tranen over zijn wangen lopen.

Soms versta ik hem niet... nee... echt niet.

Ik ben eens mogen meegaan naar een echte " match ".

Meestal moet ik stil zijn als we ergens naar toe gaan. Maar nu mocht ik ineens wel roepen.

Iedereen was aan het roepen.

Bangelijk.

Dat is een woord dat ik van tv geleerd heb. Ik versta het wel niet maar iedereen zegt het.

" Bangelijk hé " riep mijn nonkel in mijn oor. Hij heeft grote ogen en hij is ros.

Ik had een sjaal aan met strepen en ook zo'n wollen muts, ook met strepen.

Het zweet liep in straaltjes over mijn gezicht.

" Een echte supporter heeft dat er voor over " riep mijn nonkel in mijn oor. Hij heeft grote ogen en hij is ros.

Ze maakten heel veel " goalen ". En ik maar roepen en roepen. " Maar het telde nog niet " zei mijn nonkel " want ze waren nog maar aan het opwarmen ".

Ik snap ook niet waarom ze dat doen... opwarmen... het was om te smelten in die zaal.

Ze hadden allemaal schone broekskes aan en schone truitjes, allemaal blinkend. En hun vel blonk ook... van 't zweet. Ze moesten nog beginnen en ze waren al aan het zweten. Ge kunt wel denken hoe moeilijk basketten wel is.

Mijn broer knipoogde efkes naar mij. Ik was zo fier als een gieter.

Ik was " de broer van Sjakatak ".

Ze waren nog maar een paar minuutjes bezig. Mijn " toeter " was al in panne gevallen en daarom was ik zelf nog wat harder gaan roepen.

Toen viel mijn broer. Onze Koen.

Heel de zaal daverde van het geroep en getier.

Maar ik hoorde heel duidelijk... "krak ".

Het was precies of ik niets anders hoorde. Alleen maar "krak ".

En ik hoorde het opnieuw en opnieuw en opnieuw... zoals we eens meegemaakt hebben in de grotten van... ja, dat weet ik niet meer.

Er kwamen mensen aangelopen met iets om onze Koen op te leggen.

" Een brancard, godverdoeme een brancard " briede mijn nonkel maar die was er al lang.... die brancard.

Het gehuil van de ambulance daverde door de zaal en het blauwe licht scheen op mijn broer zijn gezicht. Zijn ogen hadden schrik. dat kon ik zeer goed zien. Ik knipoogde eens naar hem maar ik weet niet of hij dat gezien heeft.

" Het zijn godverdoeme allemaal beulen " brulde mijn nonkel en hij smeed zijn wollen muts, die met die streepjes, in de zaal. Ze bleef liggen op de borsten van een dikke vrouw die een paar rijen lager zat. Mijn nonkel werd precies zot. Hij heeft grote ogen en hij is ros.

Dan hebben ze mijn broer weggevoerd. Hij zou nooit meer basketten.

Ze voerden hem naar " Maria Middelaes ". Dat is geen madam hé, want eerst dacht ik dat ook. Het is een kliniek met zo een rare naam. Stom hé.

Ik ben daar geboren... in Maria-Middelaes... allé, in die kliniek.

Dat is heel heel lang geleden want toen was ik nog klein.

Ik weet alles nog heel goed.

De mensen zeggen dat ik zot ben, of toch een beetje.

Maar het is echt waar: ik weet alles nog.... ik zie alles nog.

Daarom heb ik ook soms een beetje verdriet.

Dan wil ik wenen maar dan heb ik geen tranen meer.

" Wees eens een grote jongen " zeggen ze dan.

Maar ik wil geen grote jongen zijn.
Soms wil ik wenen... omdat ik verdriet heb.

Eerst was het donker, en stil, en nat en warm.
Dan begonnen ze aan mijn kop te sleuren.
Witte lichten en donkere schaduwen.
Een stroom van slijm en bloed en stront en pis.
Ze scheurden mij uit haar.

Een ijselijke gil.

Mijn mama.

Een geroep en getier en gewrijf en geklop.

Koud water en kille handen.

" Alles erop en eraan meneer " blafte een dikke schaduw tegen een andere dikke schaduw.

Die laatste dikke schaduw was mijn papa.

" Godverdoeme, ik zuip mij een stuk in mijn kloten " tierde hij en zonder nog naar mij of naar.... om te zien stormde hij de kamer uit.

En toen legden ze mij op haar. Ik was nog vuil en glibberig.

Zij was nat, over haar hele lijf, waar zweet en tranen in mekaar overgaan.

Dan hoorde ik niets meer. De schaduwen vervaagden. Het gekakel verstomde.

Ik voelde haar hart kloppen... voor mij.

Ze was warm en nat en ze weende... zonder geluid.

Haar grote hand als een deken rond mijn poep.

Haar tepel in mijn oog.

Mijn mond zocht.

" Kon dit maar eeuwig duren " zei ze me later altijd.

Maar ik wist niet wat " eeuwig " wilde zeggen.

" Langer dan lang maar dan nog veel langer " zei ze altijd.

Maar toen verstond ik het nog niet.

" Als ik kon " zei ze " ik knuffelde je weerom in mijn buik ".

Haar glimlach was zo warm dat ik er kou van kreeg.

Een tijdje later ... uren... dagen.... dat weet ik niet goed, lagen we in een andere kamer. Mijn mama in een groot bed. Ze had een wit slaapkleed aan dat open stond. Haar dikke borst met die grote tepel kwam een beetje naar buiten.

Ik lag in een klein bedje met daarover een grote kap, van plastic of zoiets. Precies een dingetjes... allé, om vissen in te doen.

Mijn papa was er ook. Heel de kamer stonk naar zijn café.

De zon scheen naar binnen en maakte rare figuurtjes op de muren.

Mijn papa trok de gordijnen dicht.

" Ik zweet mij hier te pletter in dat kot " zei hij en toen moest hij heel hard boeren. Dat kon hij heel goed, mijn papa... boeren.

De dokter kwam binnen. Een grote meneer met grijs haar en een witte jas. Echt sjiek. Misschien word ik ook wel dokter.

" Ik heb slecht nieuws " zei hij " uw zoontje heeft het " Syndroom van Down " ... ge weet toch wat dat betekent. "

Toen begon mijn papa te vloeken. Dat kon hij ook heel goed, mijn papa... vloeken. Ik heb hem al eens proberen nadoen maar ik moet nog veel leren.

En dan liep hij weg. Hij sloeg de deur van de kamer dicht.

De plasticen kap op mijn bedje trilde ervan.

Mijn mama keek met grote ogen naar mij. De dokter ging bij haar op het bed zitten en begon een heel moeilijke uitleg te doen. Allé, toch voor mij want ik ben niet heel slim. Dat zegt onze Koen altijd.

Mijn mama luisterde naar de dokter. Ze had grote ogen. Soms knikte ze maar ik denk dat het voor haar ook te moeilijk was.

Mijn mama is ook niet heel slim. Dat zegt onze papa altijd.

De dokter had gedaan met spreken en toen nam hij de hand van mijn mama vast. Het was een lieve dokter.

" Wilt ge hem eens bij mij leggen, meneer dokter " zei ze.

De dokter legde mij aan haar borst en ik zoog mij vol met haar warmte.

" Het is toch een schoon kindje hé meneer dokter " zei ze.

" Ge moogt gerust zijn madammeke " zei hij " het mooiste kindje op de hele wereld."

Het was een heel lieve meneer dokter.

De volgende dag kwam er familie op bezoek.

" Familie " dat zijn mensen die soms heel hard roepen en pakjes bijhebben.

Ze waren met vier: tante Martha en tante Maria en dan nog bompa en bomma omdat die zelf niet meer met de auto konden rijden.

Tante Martha zei dat dat geen probleem was met hare " monovolume ". Ik weet niet wat ze daarmee bedoelde.

Ze had hele dikke borsten. Misschien was het dat... een monovolume.

Tante Martha en tante Maria kwamen boven mijn bedje hangen.

Zij hadden grote ogen.

Hun mond was nog véél groter. Daarom konden ze heel hard roepen.

Ze riepen heel luid naar mekaar. Precies of ze stonden ver vaneen.

Hun dikke koppen plakten aan mekaar boven de plastieken kap.

Ik hoorde een hele uitleg maar ik weet niet wie wat zei.

- Er is precies nog niet zoveel aan te zien.
- Ja, 't valt nog mee.
- Ik had het mij veel erger voorgesteld.
- Naar het schijnt wordt dat wel slechter met ouder worden.
- Het blijft toch een sukkelaarke.
- Ge moogt gerust zijn.

Ik verstond niets van wat die dikke tantes allemaal tegen mekaar ratelden.

Bompa zat in een rolstoel en bomma zat op het bed van mama.
Bomma huilde de hele tijd. Bomma had de hand van mama vast.
Ze zegden niets tegen mekaar. Alleen de tantes maakten lawaai.

Mama zegt mama tegen bomma. Daar snap ik niets van.
Bomma keek naar bompa en dan naar mij en dan moest ze nog harder wenen.

Bompa zat in de rolstoel. Hij lachte de hele tijd.
" Hij is zo zot als een achterdeur " riep tante Martha.
" Zo dement als hij groot is " zei tante Maria.
Ik vond hem gewoon héél héél lief.

Na een paar dagen mochten we naar huis.
Ik had nu een echt bedje... zonder plastieken kap.
Mama lachte altijd naar mij.
Ik mocht aan haar borsten zuigen en dan kwam daar melk uit.
Lekker jong.

Onze Koen wilde ook aan mama haar borsten zuigen.
Hij kreeg een patat rond zijn oren.
Ik verstond daar niets van.
Onze Koen was ook heel lief voor mij.
Hij kwam met zijn piekhaar juist boven het bedje.
Hij had sproeten op zijn neus.
Onze Koen was héél, héél groot.

Soms kwam er weer familie op bezoek.
Familie dat zijn mensen die meestal heel hard roepen en soms pakjes bijhebben.
" Wat moet ge nu voor zo'n manneke kopen " schreeuwde tante Bertha.

“ Een kruippakske misschien “ tierde tante Lena “ of peist ge dat hij dat ook niet zal kunnen... kruipen?”

“ Dan laat ik hem wel in zijnen blote rondkruipen “ zei mama en het klonk precies of ze was een beetje boos.

“ Ge moet daar allemaal zoveel kak niet aanhangen “ boerde nonkel Rik terwijl hij in twee slokken zijn trappist binnen kapte.

Nonkel Rik is de broer van papa. Ik weet niet wie het best kan boeren.

En toen werd mama heel wit.

Ze smeede de tantes en de nonkel op straat.

Sindsdien is er ambras in de familie.

Dat zegt mama toch.

Zou dat nu van dat boeren zijn?

Papa was altijd gaan werken.

Ofwel lag hij in zijn bed.

Of hij probeerde in zijn bed te geraken.

Als hij gedronken had was dat moeilijk.

Het was altijd moeilijk.

Soms moest mama helpen om hem op de trap te krijgen.

Hij vloekte heel hard en hij stonk nog harder.

Papa kwam bijna nooit naar mij kijken.

Soms... efkes... als hij niet gedronken had.

Dan zat hij een half uur naast mijn bedje.

Zonder te kijken.

Het was precies of hij niet durfde.

“ Kunnen ze daar nu godverdoeme niks aan doen ?” zei hij.

Maar er antwoordde niemand.

Toen begon hij heel stilletjes te wenen.

Zou papa misschien ook een heel klein beetje lief zijn?

' s Avonds was hij nog zatter dan anders en kotste hij ons mama onder. "Een walm van Palm " lachte mama door haar tranen heen.

Als ik " palm " hoor dan moet ik altijd aan de kerk denken.

Ze deelden soms van die palmkes uit, groene takskes die ze dan thuis lieten drogen.

Iedereen kreeg zo ééntje, gratis en voor niks.

" Da's de enige keer op een jaar dat we hier iets krijgen " zei mama.

Er was veel volk.

Het is wel al lang geleden.

Op een keer was het groot feest.

Ik mocht mijn eerste - allé, hoe heet dat nu weer, - ha ja, mijn eerste communie doen.

Ik mocht eigenlijk niet want de pastoor had dat niet graag.

De pastoor is de grote baas van de kerk.

Hij stinkt naar kaarsen en hij heeft heel veel geld.

" Dat manneke snapt daar toch niets van hé madammeke " zei hij tegen mijn mama en hij trok zijn kleine varkensoogskes nog wat dichter toe.

Maar dan ben ik heel erg verschoten.

Ons mama werd zo kwaad zo kwaad dat ze bijna ontplofte.

Ze riep dat ze de mis ging op stelten zetten en dat ze boven op de preekstoel haar gedacht eens zou zeggen over die hele bende.

Ik snapte daar niets van maar ik zag wel dat ze het meende en ik verstopte me achter haar rokken.

" Allé dan 't is goed " zei de pastoor " als hij zijn manieren dan maar houdt en een beetje stil is "

Toen zei mama niets meer . Ze werd wit en smeed haar stofvod naar de pastoor.

Hij glimlachte efkes. Zijn lip trilde een beetje.

Hij ging weg. Hij stonk naar kaarsen.

Van die mis zelf weet ik niet veel meer.

Papa ging op ons wachten bij " Boeres ".
Da's het café juist naast de kerk.
Dat vond ik toch wel goed van hem... dat hij ging wachten.
Mama was heel sjiek en ik nog veel sjieker.
Met een strikje aan.
Heel veel mensen keken naar ons.
Ze stampten tegen elkaar en wezen naar ons.
Zou dat voor dat strikje geweest zijn?

In de mis kreeg ik iets om te eten.
Een wit rondeke.
" Het lichaam van Christus " zei die rare pastoor maar ik kon wel zien dat hij dat zelf niet geloofde.
Thuis eet ik dat soms ook... zo'n wit rondeke.
Maar dan zit er van dat zuur in.
Veel lekkerder.
Dan trek ik zo van die rare smoelen.

Thuis was het groot feest.
Er kwam weer veel familie.
" Familie " dat zijn mensen die altijd héél héél hard roepen en heel soms eens een pakje bijhebben.
Ze kwamen eten.
Allemaal gratis en voor niks.
Ik had de dinges... de menu mogen kiezen van mama.
" Bollekes in tomatensaus ".
De familie vond dat maar raar.
Ze hadden liever " Homer bellevue " of zoiets.
" Tegen hun viool " had ons mama gezegd en toen moest ze echt lachen. " Ze eten bollekes of ze vasten, ze zijn dik genoeg " en toen moest ze zo hard lachen dat ze in haar broek piste.

" Als er maar Palm is " had onze papa gezegd " en doe maar een ander broek aan " .

Na het eten mocht ik de pakjes open maken.

Twee tantes hadden " een dikke cent " gegeven.

Wat kon ik daar nu mee doen?

Van drie andere kreeg ik juist hetzelfde.

Een foto-album.

Er zaten geeneens foto's in.

Ik vond dat echt stom.

Bompa zat in zijn rolstoel in een hoekje.

" Daar zit hij niet in de weg " hadden ze gezegd.

Hij zat te knikkebollen.

Hij had een pamber aan en hij rook een beetje naar pis.

Ik vond dat niet erg.

Ze duwden een doos in zijn handen.

" Allé bompa, geef dat eens aan de kleine " lachten ze.

Ze deden precies of hij was een kleine.

Ik ging bij hem.

Zijn ogen keken recht in mijn ogen.

Ze blonken en ze lachten.

Ik deed de doos open.

" Een basketbal "!

Ik vloog bompa rond zijn nek.

Hij trok mij heel hard tegen hem aan.

Hij gaf mij een kus.

Een natte kus.

Bompa.

Ik heb de hele dag staan " botsen " met mijn basketbal... op het koertje.